

تحلیل نامتقارنی اثر مصرف انرژی و توسعه مالی بر رشد اقتصادی در ایران: کاربردی از روش ARDL غیرخطی^۱

ادیبه سواری*، محمد حسن فطرس**، غلامعلی حاجی*** و سید عباس
نجفی زاده****

تاریخ وصول: ۱۳۹۷/۱۰/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۴/۱۷

چکیده

رشد اقتصادی از اهداف اصلی سیاست‌گذاری اقتصادی هر کشور است. در سال‌های اخیر رابطه‌ی میان توسعه‌ی بخش مالی و مصرف انرژی بر رشد اقتصادی، محور مباحث بسیاری از اقتصاددانان توسعه بوده است، لیکن هیچگاه اجماع در میان اندیشمندان اقتصادی راجع به رابطه آنها وجود نداشته است. هدف از مطالعه حاضر تبیین رابطه بین رشد اقتصادی، مصرف انرژی و توسعه‌ی می باشد. بدین منظور، در این پژوهش به تحلیل نامتقارنی از اثرات مصرف انرژی و توسعه‌ی مالی بر رشد اقتصادی ایران طی با استفاده از مدل خودرگرسیون با وقفه توزیعی غیرخطی (NARDL) بررسی می‌شود. از آنجا که در ایران ارتباط غیرخطی و نامتقارن بین مصرف انرژی و توسعه مالی و رشد اقتصادی توأماً با هم انجام نگرفته است زیرا تغییرات مثبت یا منفی یک متغیر آثار مشابهی بر متغیر دیگر ندارد، این مقاله بر آن است که روابط غیرخطی این متغیرها را در دوره زمانی ۱۳۵۸-۱۳۹۶ بررسی کند. در این تحقیق، برای متغیر توسعه مالی از ۲ شاخص متفاوت (اعتبارات داخلی به بخش خصوصی به تولید ناخالص داخلی و نقدینگی بخش خصوصی به تولید ناخالص داخلی) استفاده شد. مصرف سرانه انرژی مورد استفاده در این پژوهش از مصرف انواع منابع تجدیدپذیر و تجدید ناپذیر تقسیم بر جمعیت یک کشور می‌باشد که بر حسب کیلو تن معادل نفت خام در نظر گرفته ایم. از نیروی کار و سرمایه که از مهم‌ترین عوامل موثر بر رشد اقتصادی هستند استفاده شده است. در واقع، نیروی کار و سرمایه عوامل واسطه‌ای هستند که برای استفاده به انرژی نیاز دارند و انرژی از طریق تأثیری که بر نیروی کار و سرمایه می‌گذارد، به طور غیرمستقیم بر رشد اقتصادی موثر است. نتایج مطالعه نشان داد که بین رشد اقتصادی، مصرف انرژی و توسعه مالی رابطه‌ای نامتقارن وجود دارد، به نحوی که در بلندمدت و کوتاه مدت شوک مثبت مصرف انرژی و توسعه مالی باعث کاهش رشد اقتصادی شده است. شوک مثبت مصرف انرژی این

^۱ مقاله حاضر مستخرج از رساله دکترای نویسنده اول در دانشگاه اراک است.

* دانشجوی دکترای اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی اراک، اراک، ایران.

** استاد اقتصاد، دانشکده ی اقتصاد، دانشگاه بوعلی سینا همدان، همدان، ایران. (نویسنده مسئول)

(fotros@basu.ac.ir)

*** استادیار اقتصاد دانشکده ی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، اراک، ایران.

**** استادیار اقتصاد دانشکده ی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، اراک، ایران.

نتایج را نشان می‌دهد که تلاش تولیدکنندگان، برای کاهش مصرف انرژی باعث کاهش رشد اقتصادی در کوتاه‌مدت می‌شود. همچنین هر شوک مثبت به توسعه مالی موجب کاهش رشد اقتصادی در ایران می‌شود. همین امر موجب کاهش مصرف و کاهش دسترسی به منابع مالی و در نهایت موجب کاهش فعالیت های سرمایه گذاری می‌شود. در این زمینه ضریب منفی نشان دهنده این است که اعتبار اختصاص یافته به مردم توسط بخش بانکی به درستی سرمایه گذاری نشده است. این ناکارآمدی در استفاده از اعتبار باعث کاهش رشد بالقوه اقتصاد ایران شده است. از سوی دیگر، اتکا به درآمدهای نفتی بالا و تخصیص نابهینه اینگونه درآمدها به طرح های سرمایه گذاری بدون توجه به ملاحظات ناظر بر توجیه مالی و بازار باعث کاهش کارایی سرمایه گذاری و تبع آن عدم کارایی ابزارهای مالی و تاثیر منفی توسعه مالی بر رشد اقتصادی بوده است. در بلندمدت، شوک منفی مصرف انرژی و توسعه مالی اثر مثبتی بر رشد اقتصادی داشته است؛ اما در کوتاه مدت، شوک منفی مصرف انرژی و توسعه مالی به ترتیب اثر منفی و مثبتی بر رشد اقتصادی برجای گذاشته است.

طبقه بندی JEL: O13

واژه‌های کلیدی: مصرف انرژی، توسعه مالی، رشد اقتصادی، مدل خودرگرسیون با وقفه توزیعی